

Projekti „Õed tagasi tervishoidu“ tähendusrikas teekond

Kadri Kööp¹, Siret Piirsalu¹, Piret Simm-Pärle², Katrin Kivisild³

2026. aasta juunikuus said punkti projekti „Õed tagasi tervishoidu“ tegevused – lõpule jõudis üks pikk ja tähendusrikas teekond, mis kestis üle kümne aasta.

2014. aasta novembris algas Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli ja Sotsiaalministeeriumi esindajate vahel arutelu projekti „Õed tagasi tervishoidu“ läbiviimise teemal. Eestis oli 2014. aastal 6,4 töötavat õde 1000 inimese kohta, mida oli kaks korda vähem kui näiteks Norras, Taanis ja Šveitsis. Seega sündis projekt ajal, mil tervishoius oli juba selgelt näha õdede puudus ning vajadus kasutada senisest paremini olemasolevat tööjõupotentsiaali. Üheks lahenduseks nähti õendusharidusega inimeste tagasitoomist erialasele tööle. Tervishoiuvaldkonnast töölt lahkunute naasmine erialasele tööle saigi projekti eesmärgiks kõikide nende aastate jooksul.

Kui me projekti planeerimise etapis ei teadnud, kas huvilisi ikka jätkub 20-liikmelise õpperühma komplekteerimiseks, siis meie üllatuseks soovis esimesel aastal õppima asuda 70 kandidaati. Kõiki me ei saanud esimesel aastal vastu võtta, aga nii mõnigi kandideeris järgnevatel aastatel teist või kolmandat korda ning väga paljude kandidaatide puhul viis järjekindlus sihile. Aastatel 2015–2018 viis projekti läbi Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli toimekas meeskond ning nende 4 aasta jooksul osales projektis 100 õppurit.

2019. aastal viis projekti läbi Tartu Tervishoiu Kõrgkool ning

alates 2020. aastast korraldas koolitust kaks kõrgkooli koostöös. Õppetööd viidi sellise koostöise projekti puhul läbi kahes grupis paralleelselt ja tegevused toimusid nii Tallinnas kui ka Tartus. 2021. aastal, kui kevadsemestril lõpetasid 2 rühma, alustasid sügissemestril õpinguid 2 uut rühma.

Kui tegevuse algul said projektis osaleda need õe või ämmaemanda eriala omandanud inimesed, kes ei olnud tervishoiutöötajate registris, siis 2020. aastate algul rakendatud uuendusena said projekti kandideerida ka velskri eriala omandanud spetsialistid ning need tervishoiutöötajate registris olevad isikud, kes olid üle viie aasta erialasest tööst eemal olnud. See võimaldas oma teadmisi täiendada ja oskusi ajakohastada ka registris olevatel inimestel, kes siiski vajasisid natuke

rohkem enesekindlust erialasele tööle naasmiseks.

2020. aastate alguses toimus veel üks oluline muutus: kuna sellesse aega jäi koroonapandeemia, hakkas kogu teoreetiline õpe toimuma Zoomi keskkonna vahendusel. Õppurite tagasiside sellele oli varieeruv – mõned olid väga rahul sellise paindlikkusega, samas teised soovisid siiski rohkem kontaktõpet. Seetõttu püüdsime osalejate tagasisidet arvestada ning planeerisime ka mõned teooriatunnid kontaktõppena. Õppurite tagasisidede põhjal võib välja tuua, et keerulised ajad ühiskonnas mõjutasid nii mõndagi kandidaati koolitusel osalema, näiteks nii koroonapandeemia kui ka Venemaa agressioon Ukrainas panid mõtlema, kuidas saaks rasketel aegadel omalt poolt valdkonda panustada.

Tabel 1. Projektis „Õed tagasi tervishoidu“ osalenute arv aastatel 2015–2026*

Aasta	Tallinn	Tartu
2015	24 (21)**	–
2016	25 (24)	–
2017	25	–
2018	26 (21)	–
2019		25
2020	15	14
2021. a kevad	15	13
2021/2022	15	16
2022/2023	12	11
2023/2024	13	10
2024/2025	13 (11)	10
2025/2026	13 (10)	10
Kokku	196 (182)	109 (109)

¹ Tallinna Tervishoiu Kõrgkool,

² Tartu Tervishoiu Kõrgkool,

³ Sotsiaalministeerium

* Koolituses on osalenud kokku 305 õendusharidusega spetsialisti.

** Sulgudes on õe teooria- ja praktikaeksami edukalt sooritanute arv.

Lisaks sellele on õppima asumise põhjustena nimetatud erinevaid motivaatoreid, alates kindlast sisetulekust kuni paindliku töö- ja pereelu ühendamiseni. Vastuvõtuvestlustelt on aga kõige rohkem meelde jäänud kandidaatide säravad silmad ning veendumus, et õe amet on nende kutsumus. Osalejate armastust õenduse vastu on koolitusest osavõtu põhjusena välja toodud ka mujal maailmas sarnaste programmide põhjal läbi viidud uurimustes. Samuti võib nii välisriikide uurimistööde kui ka meie projekti läbinute hinnangul nentida, et küpsemas eas tervishoidu naasvad õed vajavad, et neid tunnustataks ning arvestataks nende individuaalsete vajadustega.

Kauem praktilisest õetööst eemal olnud inimesed vajavad ka rohkem aega praktiliste oskuste harjutamiseks ja kinnistamiseks. Sellest tulenevalt suurendasime õppekavas õenduse praktiliste toimingute tundide mahtu ning pikendasime tervishoiuasutustes läbiviidava

kliinilise praktika perioodi. Rõõm on tõdeda, et valdavalt on praktika-baasi-poolsete juhendajate tagasiside olnud positiivne ning nii mõndagi projektis osalenut on juba praktika ajal samasse osakonda või tervisekeskusesse tööle kutsutud.

Kõigi nende 11 aasta jooksul on Tallinna ja Tartu tervishoiu kõrgkoolide koostöös projektis osalenud ligikaudu 300 inimest, neist Tallinnas ligi 200 (vt tabel 1). Seda, kui paljud neist on reaalselt õdedena tööle läinud, oleme püüdnud tagasisideküsitlustega välja selgitada. 2020.–2024. aastal projektis osalenute tagasisideküsitlusele vastanutest 49% töötas tervishoiuasutuses ja 35% plaanis lähiajal tervishoidu naasta. Seega töötavad hinnanguliselt vähemalt pooled projekti lõpetanutest taas õdedena. See arv ei ole võib-olla tõesti väga suur, aga igaüks neist on oluline ja igaühe töö väärtuslik panus Eesti tervishoidu.

Projekt „Õed tagasi tervishoidu“ näitas, et ka pärast pikemat eemal-

olekut erialasest tööst on võimalik edukalt tervishoidu naasta, kui selleks luuakse toetav õppe- ja praktikakeskkond. Programmi kogemus kinnitab, et olemasoleva tööjõupotentsiaali tõhusam kasutamine peab olema oluline osa tulevase tervishoiu tööjõupoliitikast.

TÄNUAVALDUS

Täname Sotsiaalministeeriumit, kes on projekti algatanud ja rahastanud, ning Tallinna ja Tartu Tervishoiu Kõrgkooli, kelle meeskonnad on projekti tegevusi läbi viinud.

SAMAL TEEMAL AVALDATUD

KIRJUTISED:

- Kõöp K, Tupits M. Completing the „Nurses back to healthcare“ training and returning to professional work: a qualitative study of nurses' experiences. BMC nursing 2025;24:781.
- Kõöp K, Tupits M, Piirsalu S. Nurses' experiences of completing the 'Nurses back to healthcare' training and returning to professional work between 2020 and 2024. Proceedings of the Estonian Academy of Sciences 2025;74:382–91.
- Piibeman E-L. Projekt „Õed tagasi tervishoidu“ saab peagi kümneaastaseks. Pereõde 2024;4:12–14.
- Kõöp K. Projekti „Õed tagasi tervishoidu“ kulg ja tulemused. Kogumikus: Tulva T, Talvik M, Puusepp K, Ernits Ü, Routasalo PE. (Toim.). Eesti õendusajast ja muutumises: Teadus- ja õppemetoodiliste artiklite kogumik. Tallinn: Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, 2020;86–92.
- Kõöp K. Õed tagasi tervishoidu. Eesti Õde 2019;2:34–5.